

МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТ ТА ТОРГІВЛЯ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Артем Филипенко

Завідувач відділу досліджень Придунайсько-
Чорноморського регіону в місті Одесі

Динаміка розвитку світової економіки, експорту та морських перевезень, темп приросту у % до попереднього року

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ВВП	-2,2	4,1	2,8	2,2	2,4	2,5	2,5	2,5	3,1	3
Експорт товарів	-13,3	13,9	5,5	2,0	2,6	2,3	2,5	1,3	4,1	2,5
Морські перевезення товарів	-4,5	7,0	4,5	4,7	3,4	3,4	2,6	4,1	2,7	2,7

Морська галузь України на тлі світових тенденцій

За даними Комісії ООН з питань розвитку та торгівлі (UNCTAD), понад 80 % міжнародної торгівлі товарами, що набуває все більш глобального характеру, здійснюється шляхом морських перевезень. Протягом 1990-2017 рр. обсяги світової морської торгівлі зросли у 2,75 рази (з 4 млрд тонн до 11 млрд тонн).

Морська галузь України на тлі світових тенденцій

У фізичному вимірі обсяги перевезень вантажів морським транспортом України скоротились з 53,2 млн т у 1990 р. до 1,9 млн т у 2018 р., у 29 разів, тоді як в цілому обсяг перевезень вантажів транспортом України знизився 3,6 рази у 2018 р. порівняно з 1990 р. Частка перевезень вантажів морським транспортом у загальному обсязі вантажних перевезень в Україні становить менше 0,2 %;

Морська галузь України на тлі світових тенденцій

Переваги	Недоліки
<p>База для підготовки кадрів для морської галузі. 6 місце у світі за кількістю моряків (після Філіппін, Китаю, Туреччини, Індії та Індонезії) 4 за кількістю за кількістю офіцерів. Є однією з найбільших країн-постачальників робочої сили на світовий ринок праці моряків</p>	<p>Суттєво скоротився склад торговельного флоту. 1993 р. - сукупний дедвейт 6177 тис. т, частка українського флоту у світовому торговельному флоті складала 0,9 % (25 місце у рейтингу найпотужніших морських країн світу). Нині не входить до 35 країн, які володіють 95% дедвейту</p>
<p>Має розгалуджену мережу морських торговельних портів на узбережжі Чорного та Азовського морів 13 континентальних морських торговельних портів (до окупації Криму – 18) і 12 портопунктів, пропускна спроможність - 262 млн т на рік.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Недосконале чинне законодавство• Недосконале управління• Зношена інфраструктура• Низька інтермодальність

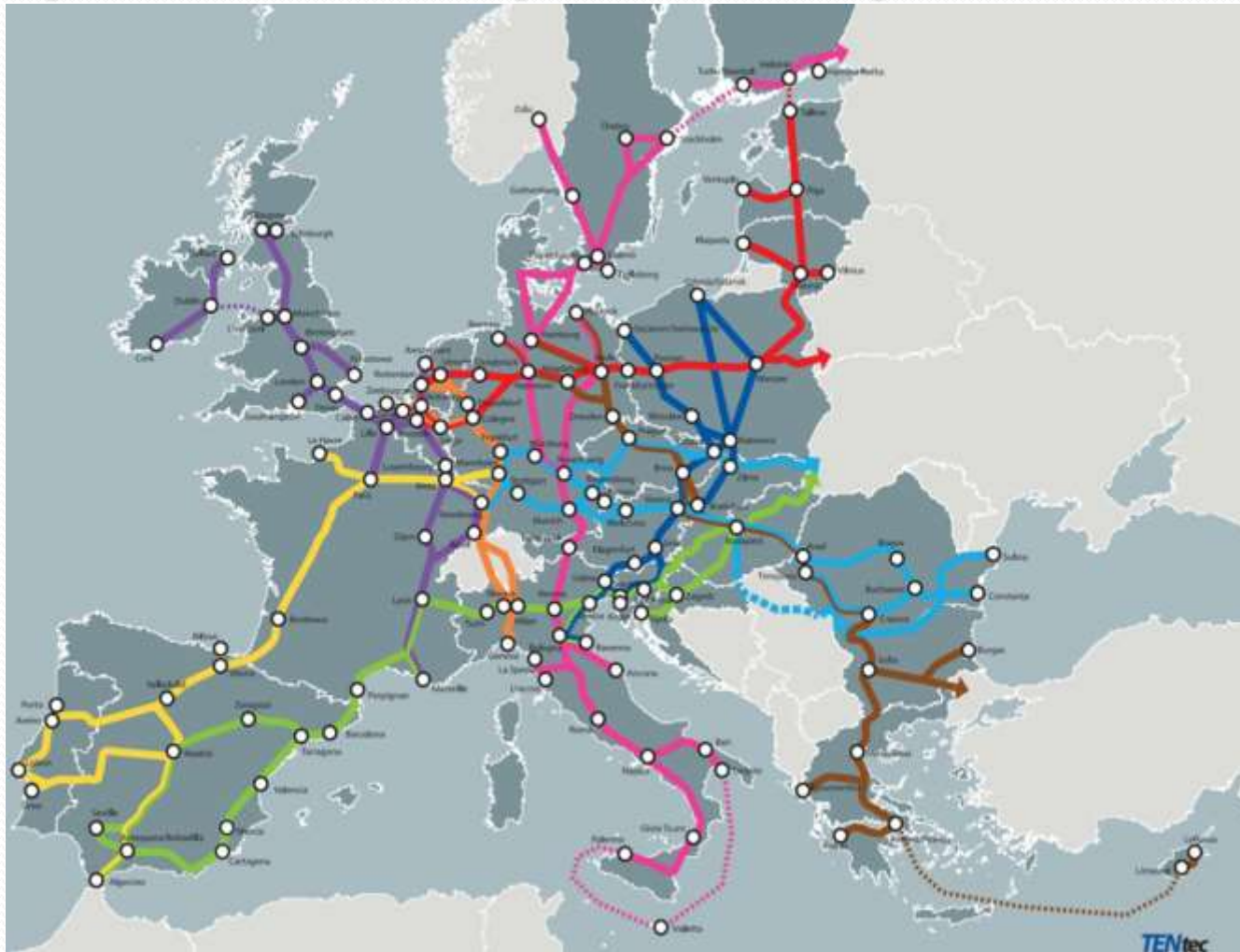
Економічні наслідки окупації Криму

- 17 родовищ Чорноморського шельфу, з яких 11 газових, 4 газоконденсатних і 2 нафтових. Запаси корисних копалин в цих родовищах оцінюються наступним чином: природного газу – 58,56 млрд куб м, газового конденсату – 1231 тис. тонн, нафти – 2530 тис. тонн. Два мільярди тонн газу внутрішнього добутку, дві унікальні бурові установки;
- перспективні території з точки розвитку альтернативної енергетики;
- п'ять морських торговельних портів (Севастополь, Євпаторія, Керч, Феодосія та Ялта) питома вага у 2013 р;
- два рибних порти та найбільших риболовецьких флоти в Севастополі і Керчі, у тому числі і океанічного лову. До 70% від загальноукраїнського вилову риби.
- туристично-рекреаційний потенціал та унікальні природно-кліматичні ресурси: 517 км пляжів, 14 родовищ лікувальних грязей, запаси яких перевищують 25 млн кубометрів, понад 100 джерел мінеральних вод, 154 об'єкти природно-заповідного фонду загальною площею 146,2 тис. га, 100 привабливих природних об'єктів, 69 пам'яток природи, 160 печер. Історико-архітектурна спадщина: 11,5 тис. пам'яток історії, культури й архітектури, з яких майже 150 історико-архітектурних об'єктів, що занесені до каталогів ЮНЕСКО.

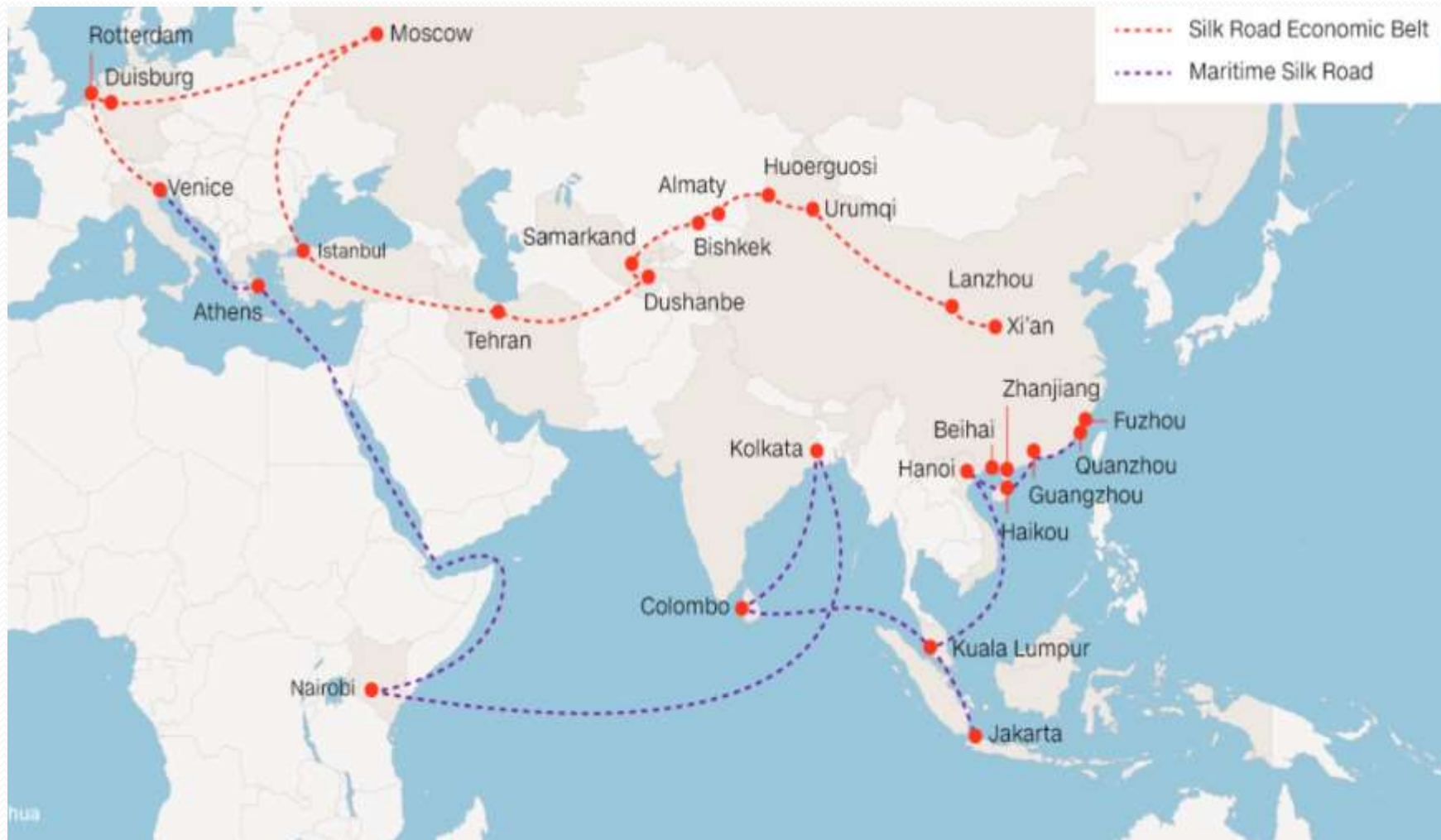
Вантажооборот портів Чорноморсько-Азовського регіону (млн тонн)

	2013	2014	2015	2016	2017
Російська Федерація	173	206,6	223,4	232,5	258,4
Україна	138,2	143,9	146,7	134,5	136,4
Румунія	55,1	55,6	56,3	59,4	58,4
Болгарія	26,2	24,5	24,1	25	27,7
Грузія	22,5	19,9	19,2	17,6	16,3
Туреччина	17,8	15,1	16,1	16,4	17,4
Порти Криму	13,8	7	9,5	11,5	11,43

Стратегія Євросоюзу TEN-T

«Новий Шовковий шлях»

Зовнішні загрози і ризики

Блокада Росією українських портів Чорного та Азовського морів

Більше 70% вантажообороту портів складають експортні товари. В цілому близько 70% експорту, що йде через порти України – основні експортні товари: зерно (40%), руда, чорні метали. Блокада портів означатиме крах української економіки.

Формування та розвиток альтернативних міжнародних транспортних коридорів (TEN-T, «Новий шовковий шлях»)

Скорочення транзитного потенціалу країни, звуження «вікна можливостей» для розвитку транспортної мережі, і в цілому, економіки країни.

Протидія ризикам: шлях реформ

Проблема	Рішення
Скорочення флоту	Розробити та ухвалити Закон України «Про Міжнародний реєстр морських і річкових суден України», внести зміни до Податкового Кодексу України, Кодексу торговельного мореплавства, інших законодавчих актів, формування сприятливого режиму для залучення суден під український прапор

Протидія ризикам: шлях реформ

Проблема	Рішення
Недосконале управління	Створити дорадчий орган Морську колегію у складі представників Міністерств, що здійснюють діяльність у морській сфері (інфраструктури, оборони, економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства, представників адміністрацій приморських регіонів, провідних виробників та судноплавних компаній

Протидія ризикам: шлях реформ

Проблема	Рішення
Недосконале законодавство	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="1012 458 1821 615">• Здійснити ревізію законодавства, яке регулює діяльність морської галузі;<li data-bbox="1012 629 1821 843">• Вдосконалити механізм управління морськими портами шляхом внесення змін до Закону «Про порти»;<li data-bbox="1012 858 1821 958">• Ухвалити Закон «Про внутрішній водний транспорт»<li data-bbox="1012 972 1821 1300">• прискорити адаптацію законодавства України у транспортній сфері відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом;

Протидія ризикам: шлях реформ

Проблема	Рішення
<p>Можливість блокади Росією морських торговельних портів</p>	<ul style="list-style-type: none">• забезпечення ВМСУ достатньою кількістю кораблів ближньої дії та берегових ракетно-артилерійських комплексів;• посилення взаємодії з ВМС силами чорноморських країн - членів НАТО;• перегляд договірної бази, яка регулює відносини України з Росією у сфері морського транспорту та денонсація тих угод та договорів, які не відповідають інтересам України;